

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/27/2020
Identifikačné číslo spisu: 5116233194
Dátum vydania rozhodnutia: 29.06.2022
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:5116233194.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletých 1/ X. I., narodenú XX.XX.XXXX a 2/ S. I., narodeného XX.XX.XXXX, oboch zastúpených Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina ako kolíznym opatrovníkom, matky F. L. I., bývajúcej v L., P. XXXX/XX a zastúpenej AKSK, s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Banskej Bystrici, Nám. SNP 15, IČO: 36 859 711 a otca F. Z. I., K., bývajúceho v L., Z. XXXX/XXC, zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Chlapík s.r.o., so sídlom v Žiline, Sládkovičova 167/13, IČO: 47 232 072, o úpravu práv a povinností k maloletým deťom na čas do rozvodu manželstva, o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva a o nariadenie neodkladného opatrenia, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 15P/294/2016, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2019 sp. zn. 5CoP/44/2019, 5CoP/45/2019, 5CoP/46/2019 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2019 sp. zn. 5CoP/44/2019, 5CoP/45/2019, 5CoP/46/2019 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-542: I. rozhodol, že manželstvo účastníkov konania uzatvorené dňa 10. apríla 2010 v Žiline a zapísané v knihe manželstiev Matričného úradu L. vo zväzku XX, ročník XXXX, na strane XXX, pod poradovým číslom XX, rozvádza; II. určil, že obe maloleté deti zveruje do osobnej starostlivosti matky a obaja rodičia budú mal. deti zastupovať a spravovať ich majetok; III. určil otcovi povinnosť prispievať na výživu oboch maloletých sumou 250,- € mesačne na každé dieťa, a to do 15. dňa mesiaca, na ktorý sa výživné poskytuje, k rukám matky; IV. určil, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletými v párnom týždni od štvrtka od 10.00 hod do piatka do 10.00 hod. a v nepárnom týždni cez víkend od štvrtka od 10.00 hod. do pondelka do 10.00 hod.; V. schválil rodičovskú dohodu o úprave styku počas prázdnin a sviatkov, kedy sa všeobecná úprava neuplatní tak, že rodičia budú mať mal. deti v osobnej starostlivosti nasledovne: počas letných prázdnin matka od 1. júla od 10.00 hod. do 16. júla do 10.00 hod., a od 1. augusta od 10.00 hod. do 16. augusta do 10.00 hod; otec od 16. júla od 10.00 hod. do 1. augusta do 10.00 hod. a od 16. augusta od 10.00 hod. do 1. septembra do 10.00 hod.; počas vianočných prázdnin od 23. decembra od 10.00 hod. do 30. decembra do 10.00 hod. v párnom roku

matka, v nepárnom roku otec od 30. decembra od 10.00 hod. do 6. januára do 10.00 hod. v nepárnom roku matka, v párnom roku otec počas jarných prázdnin od soboty od 10.00 hod. do soboty 10.00 hod. v nepárnom roku matka a v párnom roku otec; otec mal. deti prevezme a odovzdá v pracovných dňoch v školskom zariadení a v dňoch pracovného voľna v bydlisku matky a matka je povinná mal. deti na stretnutie pripraviť a zabezpečiť ich odovzdanie otcovi v stanovenom čase a mieste a VI. žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Prakticky identicky rozhodol aj rozsudkom z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-541, ktorým upravil rodičovské práva a povinnosti k maloletým pre čas do rozvodu manželstva ich rodičov. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil aplikáciou § 36 ods. 1, § 37 ods. 2 písm. d), § 22 až § 25 ods. 1 a 2, § 62 ods. 1 až 5, § 65 ods. 1 a § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „ZoR“) a § 334 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z., dnes už taktiež v znení viacerých neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „C. s. p.“). Vecne svoje rozhodnutie odôvodnil pri rozhodovaní o zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti matky tým, že pre striedavú starostlivosť v danej veci nie sú tieto predpoklady splnené zo strany rodičov, pretože nevedia vzájomne komunikovať a ich vzťah je napätý až nevráživý. Ich rozpory a neprimerané napätie sa prejavili už pri rozchode či tesne pred ním či po ňom, keď sa najmä otec dopúšťal schválností (nedovolil matke a dieťaťu spať, neskôr vymenil zámky na dome a nedovolil jej vziať si z domu osobné veci), a boli sprevádzané aj incidentmi v materskej škole, či pred susedmi; matka v tom čase deklarovala u lekárov psychický nátlak a z toho plynúce somatické ťažkosti. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie zistil, že vzájomná komunikácia rodičov je patologická, prebieha takmer výlučne formou SMS i o úplne bežných veciach; matka tvrdí, že na tom trvá otec, a tento to nepoprel. Avšak i táto komunikácia je poznačená prvkami manipulácie a tvrdeniami tak, aby mohla/nemohla byť použitá pre potreby súdneho konania. Mal. deti vyjadřili nespokojnosť s prebiehajúcou striedavou osobnou starostlivosťou, pomermi v rodine a vzťahom medzi rodičmi. Súd prvej inštancie vyhodnotil, že v tejto veci sú deti spôsobilé sa k osobnej starostlivosti relevantne vyjadriť, pretože i keď sú nižšieho veku, uvedenú formu starostlivosti reálne zažili po dlhšie obdobie, a preto sú schopné vyhodnotiť, čo táto forma starostlivosti so sebou prináša. Ďalej uviedol, že zo správ kolízneho opatrovníka, ktorý deti vypočul vyplýva, že maloleté deti emočne preferujú matku a majú tendenciu uvedené pred otcom skrývať z obavy pred jeho hnevom a možnými sankciami. Pri rozhodovaní o výživnom súd zohľadnil skutočnosť, že obaja rodičia nemajú inú vyživovaciu povinnosť. Dospel k záveru, že je v možnostiach otca platiť výživné na maloleté deti tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením § 52 Civilného mimosporového poriadku (zákona č. 161/2015 Z. z., taktiež v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „C. m. p.“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. októbra 2019 sp. zn. 5CoP/44/2019, 5CoP/45/2019, 5CoP/46/2019 I. rozsudok súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-541 v I. výroku zmenil tak, že zveril maloletú X. I., nar. XX.XX.XXXX a maloletého S. I., nar. XX.XX.XXXX do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, ktorá sa bude realizovať tak, že otec je povinný zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti od pondelka nepárneho týždňa od 15:00 hod. do pondelka párneho týždňa do 15:00 hod. a matka je povinná zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti od pondelka párneho týždňa od 15:00 hod. do pondelka nepárneho týždňa do 15:00 hod.; II. druhý výrok rozsudku súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-541 zmenil tak, že výživné na maloleté deti na čas do rozvodu manželstva neurčuje; III. výroky III. a IV. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-541 zrušil; IV. výrok V. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-541 zmenil tak, že úpravu styku počas prázdnin a sviatkov ponechal na dohode rodičov; V. výrok II. rozsudku súdu prvej inštancie č. k. 15P/294/2016-542 z 5. februára 2019 zmenil tak, že zveril maloletú X. I., nar. XX.XX.XXXX a maloletého S. I., nar. XX.XX.XXXX do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, ktorá sa bude realizovať tak, že otec je povinný zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti od pondelka nepárneho týždňa od 15:00 hod. do pondelka párneho týždňa do 15:00 hod. a matka je povinná zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti od pondelka párneho týždňa od 15:00 hod. do pondelka nepárneho týždňa do 15:00 hod.; VI. výrok III. rozsudku súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-542 zmenil tak, že výživné na maloleté deti na čas po rozvedení manželstva neurčil; VII. výrok IV. rozsudku súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-542 zrušil;

VIII. výrok V. rozsudku súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-542 zmenil tak, že úpravu styku počas prázdnin a sviatkov ponechal na dohode rodičov; IX. v ostatnej časti rozsudok súdu prvej inštancie z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-542 (výrok I. a VI.) ostal nedotknutý; X. uznesenie súdu prvej inštancie z 2. augusta 2019 č. k. 15P/294/2016-750 v celom rozsahu zrušil a XI. žiadnemu účastníkovi nepriznal nárok na náhradu trov konania. Odvolací súd dospel k názoru, že v tomto prípade nebola súdu preukázaná taká zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu zo striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov na osobnú starostlivosť matky a mal za preukázané, že striedavá osobná starostlivosť obidvoch rodičov, realizovaná v priebehu dvoch rokov, funguje a je predovšetkým v záujme maloletých detí. Obidvaja rodičia majú vytvorené podmienky, aby u nich deti pociťovali plnohodnotný domov. Zo strany obidvoch rodičov deti pociťujú záujem a starostlivosť. Obidvaja rodičia podporujú záujmy a krúžky detí, dbajú na ich školskú dochádzku a tiež prispievajú k ich duševnému rozvoju, aby sa stali plnohodnotnými členmi spoločnosti. Deti si na striedavú osobnú starostlivosť v období dvoch rokov zvykli, a preto je odvolací súd názoru, že zmena by v tomto prípade nevyvolala pozitívne výsledky. Skutočným záujmom detí je striedavá starostlivosť oboch rodičov v takom kontexte, ako bola realizovaná doteraz, s tým, že odvolací súd predpokladá, že ďalšia realizácia striedavej osobnej starostlivosti bude pre rodičov, ktorý spolu doteraz dobre nekomunikovali, motiváciou a podnetom, aby sa snažili čo najviac kooperovať. Na základe uvedeného odvolací súd zmenil výrok I. napadnutého rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 15P/294/2016-541 zo dňa 5. februára 2019 a výrok II. napadnutého rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 15P/294/2016-542 zo dňa 5. februára 2019, ktorými súd zveril maloleté deti do osobnej starostlivosti matky. Rozhodol, že maloleté deti zveruje do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Vzhľadom k tomu, že odvolací súd nariadil striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov, v súlade s týmto výrokom zrušil i zmenil výroky tak, ako je uvedené vyššie. Vykonaným dokazovaním na súde prvej inštancie bola odvolaciemu súdu preukázaná majetková situácia oboch rodičov a odvolací súd bol toho názoru, že majetková situácia oboch rodičov je približne rovnaká a tiež je rovnaká životná úroveň detí u oboch rodičov, preto nevidel dôvod zaviazat' jedného z rodičov na povinnosť platiť výživné. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil ustanoveniami § 2 ods. 1 a § 52 C. m. p. v spojení s § 396 ods. 1 C. s. p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala matka (ďalej aj „dovolateľka“) maloletých detí proti všetkým výrokom dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. a z nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Uviedla, že aj pri neviazanosti rozsahom podaného odvolania je nutné považovať postup odvolacieho súdu za rozporný s ustanovením § 122 C. m. p., ktorý neumožňuje napadnúť odvolaním schválenú rodičovskú dohodu, je neodôvodnený a arbitrárny, keďže o predmetnej otázke nemohol odvolací súd rozhodovať. Výtýka odvolaciemu súdu závažné porušenie čl. 41 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej tiež len „ústava“), čl. 32 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (uvedenej ústavným zákonom č. 23/1991 Zb.), čl. 33 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie a čl. 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej tiež len „Dohovor“), pretože tieto články zaručujú osobitnú ochranu detí a ochranu rodičovstva a jednoznačne preferujú dohodu rodičov o úprave styku s maloletým dieťaťom pred autoritatívnym rozhodnutím súdu. Poukázala v tejto súvislosti aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 26/05 zo 6. júla 2006, v zmysle ktorého zákonná úprava styku rodičov s ich maloletými deťmi preferujúca dohodu rodičov a až následné uplatňovanie rozhodovacej právomoci súdu o tejto otázke zodpovedá ústavnej ochrane rodičovstva a požiadavke na osobitnú ochranu detí a mladistvých garantovaných v čl. 41 ods. 1 ústavy. Vo vzťahu k zmenenému výroku týkajúcemu sa toho, že úpravu styku počas prázdnin a sviatkov súd ponecháva na dohode rodičov z dôvodu, že bola nariadená striedavá starostlivosť namieta, že takéto odôvodnenie je nedostatočné a nepreskúmateľné. Zdôraznila, že v posudzovanom prípade bola rodičovská dohoda uzatvorená a schválená súdom prvej inštancie a túto dohodu odvolací súd nepochopiteľne zmenil tak, že sa majú rodičia opätovne dohodnúť. Rozhodnutie odvolacieho súdu o nariadení striedavej osobnej starostlivosti a neurčení vyživovacej povinnosti otca je podľa dovolateľky v svojvoľnom a arbitrárnom rozpore so skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie pri nevykonaní žiadneho dokazovania odvolacím súdom. Výtýka odvolaciemu súdu, že nezohľadnil a neprihliadol k názoru maloletých detí,

kolízneho opatrovníka ani k odborným vyjadreniam poradenského centra Náruč, ani neuviedol prečo tieto názory vo svojom rozhodnutí nezohľadnil. Namieta, že odvolací súd v rozpore so skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie v rozsudku uviedol, že striedavá osobná starostlivosť funguje a je predovšetkým v záujme maloletých detí a že si na striedavú starostlivosť v období dvoch rokov zvykli a zmena by nevyvolala pozitívne výsledky. Uviedla, že odvolací súd nevykonal v rámci odvolacieho konania žiadne dokazovanie, ani nekonštatoval svojvôľu súdu prvej inštancie pri zistení a posudzovaní zisteného skutkového stavu a napriek tomu predmetné skutkové okolnosti týkajúce sa fungovania striedavej osobnej starostlivosti, zvyknutia/nezvyknutia detí na striedavú osobnú starostlivosť a pravdepodobného negatívneho vplyvu nahradenia striedavej osobnej starostlivosti osobnou starostlivosťou matky posúdil svojvoľne a neudržateľne v zrejmom a výraznom rozpore s vykonaným dokazovaním vo veci, čoho dôsledkom je porušenie práva dovolateľky na spravodlivý proces. Aj vo vzťahu k výrokom týkajúcim sa vyživovacej povinnosti - neurčením vyživovacej povinnosti otca, vychádzajúc zo záveru, že majetková situácia oboch rodičov je približne rovnaká, namieta zrušenie výrokov týkajúcich sa vyživovacej povinnosti otca. Aj v tejto otázke odvolací súd napriek tomu, že nevykonal žiadne dokazovanie, posúdil otázku majetkovej situácie rodičov a životnej úrovne maloletých detí u rodičov odlišne od súdu prvej inštancie, ktorý označil pomery matky oproti otcovi za horšie. Tento postup odvolacieho súdu zároveň považuje za odklon od rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesenia z 20. júna 2018, sp. zn. 2Obdo/33/2017 v otázke možnosti zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie z dôvodu prehodnotenia vykonaného dokazovania. Dovolaiteľka teda vidí nesprávny postup odvolacieho súdu, ktorým bolo porušené právo na spravodlivý proces tým, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti, ktoré nemožno napadnúť odvolaním, t.j. rozhodol o otázke, o ktorej je oprávnený rozhodnúť len súd prvej inštancie (zmenil bez návrhu/podnetu/dôvodu právoplatné rozhodnutie), ďalej tým, že vydal arbitrárne rozhodnutie bez náležitého zdôvodnenia a bez zdôvodnenia, ktoré by malo oporu vo vykonanom dokazovaní a bez doplnenia dokazovania vyhodnotenie skutkových zistení rozsudok súdu prvej inštancie zmenil, a to bez toho, aby táto zmena mala akýkoľvek dôvod/podklad vo vykonanom dokazovaní, ba dokonca ak získané dôkazy sú jednoznačne v priamom rozpore s napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu. Z uvedených dôvodov žiadala rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (a vec mu vrátiť na ďalšie konanie).

4. Kolízny opatrovník sa síce k dovolaniu písomne vyjadril tak, že v rámci dovolacieho konania sa pripája k dovolaniu matky, avšak po lehote, preto sa na jeho vyjadrenie neprihliada.

5. Otec vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dôvody uvádzané matkou v dovolaní nie sú dané, napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nevykazuje také vady, pre ktoré zákon umožňuje dovolanie podať, preto navrhuje, aby dovolací súd dovolanie odmietol.

6. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v C. m. p. Vzájomný vzťah medzi C. m. p. a C. s. p. je vymedzený v § 2 ods. 1 C. m. p., podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia C. s. p., ak tento zákon neustanovuje inak. C. m. p. v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania matky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení C. s. p.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) účastníčka zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu. Dospel pritom k záveru, že dovolanie je podľa § 420 písm. f/ C. s. p. prípustné a súčasne tiež dôvodné.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia

ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

10. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.). Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 C. s. p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 C. s. p.). Dovolanie prípustné podľa § 420 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C. s. p.).

11. V preskúmvanej veci dovolateľka odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

12. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ C. s. p., sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces, b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia a c/ miera (intenzita) zásahu, pri ktorej je namieste už záver o porušení (nerešpektovaní) práva na spravodlivý proces.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces, ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (por. napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (por. R 129/1999, ale tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

15. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (por. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1ECdo/10/2014, 3Cdo/146/2013). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

16. Dovolateľka tvrdí, že odvolací súd dospel k iným skutkovým zisteniam bez toho, aby vo veci nariadil pojednávanie a vykonal dokazovanie, na ktoré bol v takom prípade povinný.

17. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať

zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

19. Podľa § 378 ods. 1 C. s. p. na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 188 ods. 1 C. s. p. súd vykonáva dôkazy na pojednávaní.

20. Podľa § 383 C. s. p. je odvolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní. Podľa § 384 ods. 1 C. s. p. ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám. Podľa § 385 ods. 1 C. s. p. na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

21. Procesné dokazovanie je procesným právom osobitne upravený postup súdu v civilnom konaní, ktorý slúži k utvoreniu poznatkov súdu o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie, ktorých existencia alebo neexistencia zostala pochybná, a to taký postup, pri ktorom súd svojimi zmyslami poznáva určitú rozhodujúcu skutočnosť priamo alebo poznáva určité správy o tejto skutočnosti. Pri tomto postupe utvorené poznatky sa nazývajú skutkové poznatky a myšlienkový postup hodnotenia rozhodujúcich skutočností je skutkovým hodnotením.

22. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené. Odvolací súd je totiž v zásade viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. Iba v prípade, ak má pochybnosti o jeho správnosti, má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, a to vtedy, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tým, že opakoval dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania. Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Je tomu tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zachytené) v zápisnici o pojednávaní (por. rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 2/1997). V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu.

23. Z vyššie uvedeného tiež vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu,

odlišnému od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (por. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/131/2009).

24. Ak by sa odvolací súd odchýlil od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez toho, aby rešpektoval povinnosť opakovania alebo doplnenia dokazovania, zasiahol by do ústavne zaručeného práva účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, do obsahu ktorého patrí aj to, že odvolací súd sa môže odchýliť od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom len po doplnení alebo opakovaní dokazovania, ktorého výsledky opravnému súdu umožnia vlastné, prípadne aj odlišné hodnotenie dôkazov (por. napríklad rozhodnutia ústavného súdu II. ÚS 387/2010, II. ÚS 506/2013).

25. Z obsahu odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že pre striedavú starostlivosť v danej veci nie sú tieto predpoklady splnené zo strany rodičov, pretože nevedia vzájomne komunikovať a ich vzťah je napätý až nevraživý. Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že nebolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, pričom zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie č. k. 15P/294/2016-541 vo výrokoch I., II. a V. a zrušil III. a IV. výrok; rozsudok č. k. 15P/294/2016-542 vo výrokoch II., III. a V. zmenil, výrok IV. zrušil a v ostatných výrokoch I. VI. ostal nedotknutý. Zo spisu mal odvolací súd za to, že v danom prípade nebola súdu preukázaná taká zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu zo striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov (nariadenej neodkladným opatrením - uznesením z 9. februára 2017, č. k. 15P/294/2016-98 v spojení s potvrdzujúcim uznesením odvolacieho súdu sp. zn. 10CoP/24/2017) na osobnú starostlivosť matky, teda mal za preukázané, že striedavá osobná starostlivosť oboch rodičov realizovaná v priebehu dvoch rokov funguje a je v záujme maloletých detí. Uviedol, že obidvaja rodičia majú vytvorené podmienky, aby maloleté deti u nich pociťovali plnohodnotný domov. Vzhľadom k tomu, že od tohto zmeňujúceho výroku boli závislé aj ostatné výroky rozhodnutia vo veci samej, tie zmenil, resp. zrušil v znení vyššie uvedenom. Vo vzťahu k určeniu výživného poukázal na to, že súd má možnosť pokiaľ zverí maloleté dieťa do striedavej starostlivosti, neurčiť žiadnemu z rodičov povinnosť platiť výživné a môže postupovať najmä s prihliadnutím na dĺžku striedavej starostlivosti, napr. ak je dĺžka striedavej starostlivosti rovnaká u oboch rodičov. Dodal, že neurčenie výživného má relevanciu v prípadoch približne rovnakých pomerov na oboch stranách, teda približne rovnakých majetkových pomeroch matky a otca a rovnakej dĺžky osobnej starostlivosti obidvoch rodičov v rámci striedavej osobnej starostlivosti. Vykonaným dokazovaním na súde prvej inštancie bola odvolaciemu súdu preukázaná majetková situácia oboch rodičov a bol toho názoru, že majetková situácia oboch rodičov je približne rovnaká a tiež je rovnaká životná úroveň detí u oboch rodičov, preto nevidel dôvod zaviazat' jedného z rodičov na povinnosť platiť výživné a zrušil výrok II. a III. napadnutého rozsudku z 5. februára 2019 č. k. 15P/294/2016-541.

26. Na základe uvedeného je dovolací súd toho názoru, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyvodil odlišné skutkové zistenia (v otázke zverenia maloletých detí do osobnej starostlivosti a potom aj následne v otázke rovnakej majetkovej situácie rodičov) a na ich základe aj odlišné právne závery (rozhodnutie o striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a neurčení výživného) ako súd prvej inštancie bez toho, aby vo veci vykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal nariadiť pojednávanie v zmysle § 385 ods. 1 a dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 C. s. p. sám v potrebnom rozsahu zopakovať a zadovážiť si tak rovnocenný poklad pre odlišné hodnotenie dôkazov podľa § 191 C. s. p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu. Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval, keď vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, na základe ktorých ale dospel k iným skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil iný právny záver bez toho, aby na ním nariadenom pojednávaní doplnil alebo zopakoval dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie. Vo vzťahu k námietke dovolateľky o tom, že odvolací súd rozhodol nad rámec svojho rozsahu, keď zmenil rodičovskú dohodu, voči ktorej nie je prípustné odvolanie dovolací súd uvádza, že podľa § 122 C. m. p. ak vo veciach starostlivosti súdu o maloletých súd rozsudkom schválil dohodu rodičov, nie sú rodičia oprávnení podať voči výroku, ktorým bola dohoda schválená, odvolanie. Tento inštitút zdôrazňuje protektívnu funkciu mimosporových konaní a jeho

zmyslom je zamedziť šikanóznym podávaniam odvolania tam, kde rozhodnutie vychádza z konsenzuálneho prejavu vôle účastníkov. Zmenou výroku schválenej rodičovskej dohody V. rozsudkov č. k. 15P/294/2016-541 a 15P/294/2016-542 tak nekonal procesne konformne s ustanoveniami C. m. p. Aj túto námietku dovolateľky týkajúcu sa rozporu s ustanovením § 122 C. m. p., ktorý neumožňuje napadnúť odvolaním schválenú rodičovskú dohodu považuje dovolací súd za dôvodnú.

27. V nadväznosti na to je podľa názoru dovolacieho súdu opodstatnená i ďalšia námietka dovolateľky týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia a nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. K tomu je potrebné uviesť, že podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru“ (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé“ (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

28. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach práve pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a judikatúry ústavného súdu zaujal stanovisko, že medzi práva civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

29. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, najmä vtedy, ak odvolací súd zmeňuje rozsudok súdu prvej inštancie, resp. potvrdzuje rozsudok z iných dôvodov. V takomto prípade odvolací súd musí podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku vyčerpávajúcim spôsobom. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Uvedené platí o to viac v prípade, ak sa odvolací súd odchýli od skutkových zistení súdu prvej inštancie, kedy z odôvodnenia jeho rozhodnutia musí byť jednoznačné, na základe akých dôkazov a úvah dospel odvolací súd k odlišným skutkovým záverom.

30. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezodpovedá vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. V danej veci odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku týkajúceho sa zverenia maloletých detí do osobnej starostlivosti a zrušil výroky upravujúce určenie výživného. Vychádzajúc z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nie je zrejmé, na základe čoho odvolací súd dospel k záverom vhodnosti nariadenia striedavej

osobnej starostlivosti oboch rodičov, dostatočne nezdôvodnil a neprihliadol na vyjadrenie samotných maloletých, kolízneho opatrovníka, či poradenského centra Náruč. V odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu zároveň absentuje zrozumiteľný a jasný výklad, z akých dôvodov rozhodol o zmene rozsudku bez doplnenia, či zopakovania dokazovania, čo robí toto rozhodnutie arbitrárnym a nepreskúmateľným. Tento nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu má potom za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené odvolaciemu súdu v ustanovení § 220 ods. 2 C. s. p. v spojení s § 393 ods. 2 C. s. p. na riadne odôvodnenie rozsudku.

31. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenia odvolacieho súdu plynúce z nerešpektovania § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 C. s. p. a nedostatočného odôvodnenia jeho rozhodnutia, ktoré znemožnili dovolateľke uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. Dovolanie matky je preto v zmysle citovaného ustanovenia prípustné a zároveň aj dôvodné. Najvyšší súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 C. s. p.), pričom sa nezaoberal ďalšou dovolacou námietkou, vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., ktorá sa vzhľadom na procesný dôvod zrušenia napadnutého rozsudku stala za danej situácie bezpredmetná.

32. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok